

Geç Antik Roma’da Kadın İktidarının Sınırları: Galla Placidia Üzerine Bir İnceleme

The Limits of Female Power in Late Antique Rome: A Study of Galla Placidia

Burcu KARAKUŞ *

Öz

Geç Antikçağ, Roma İmparatorluğu’nun siyasal, toplumsal ve kültürel yapılarında kapsamlı dönüşümlerin yaşandığı, klasik dünyadan Orta Çağ’a geçişi temsil eden bir dönemdir. Üçüncü yüzyılın ortalarından itibaren artan sınır baskıları, iç savaşlar, merkezi otoritenin zayıflaması ve Hristiyanlığın devlet dini hâline gelmesi, Roma dünyasını siyasî, sosyal ve ideolojik bir yeniden yapılanma sürecine sokmuştur. Söz konusu yapılanma yalnızca kurumlarla sınırlı kalmamış, toplumsal cinsiyet ilişkileri ve kadınların kamusal alandaki konumları da önemli değişimlere uğramıştır. Roma toplumunda kadınlar hukuki olarak yurttaş statüsüne sahip olsalar da siyasî temsil ve kamu yönetimi alanlarında doğrudan yetkilere sahip değillerdi. Ancak özellikle hanedan üyesi kadınlar, siyasî meşruiyetin taşıyıcıları, hanedanın devamlılığının sembolleri ve çoğu zaman saray entrikalarının merkezinde yer alan aktörler olarak öne çıkmışlardır. Geç Antikçağ’da bu anlamda öne çıkan en dikkat çekici figürlerden biri Galla Placidia’dır (MS 388–450). İmparator I. Theodosius’un (MS 379-395) kızı, Batı Roma İmparatoru III. Constantius’un eşi ve II. Valentinianus’un (MS 425-455) annesi olan Galla Placidia, hayatı boyunca yalnızca hanedana bağlı bir kadın kimliğiyle değil siyasî kriz dönemlerinde aktif yönetsel roller üstlenen bir figür olarak sahneye çıkmıştır. MS 425-450 yılları arasında Batı Roma İmparatorluğu’nun fiili yöneticisi olarak siyasî ve askerî alanlarda aktif rol üstlenen Galla Placidia, imparatorluk içindeki güç dinamikleri ve dış tehditler karşısında karmaşık bir yönetim süreci yürütmüştür. Çalışmada, Placidia’nın naiplik görevi süresince karşılaştığı cinsiyet temelli kısıtlamalar, generaller arası rekabet, barbar istilaları, ekonomik krizler ve dini çatışmalar analiz edilmiştir. Özellikle oğlunun reşit olmadığı dönemde üstlendiği naiplik görevi, onun Batı Roma’da fiilen en yüksek siyasî otorite konumuna yükselmesini sağlamıştır. Ancak bu iktidar deneyimi, onu Roma’daki kadın temsiline sınırlarıyla yüzleşmek zorunda bırakmıştır. Çalışma, Galla Placidia’nın yönetiminin Batı Roma’nın genel çöküş süreciyle paralel ilerlediğini, buna rağmen kadın iktidarının bu dönemdeki işleyişi ve sınırlarının anlaşılmasında merkezi bir rol oynadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Galla Placidia, Roma İmparatorluğu, Gotlar, Kadın İktidarı, Augusta.

* Dr. Bağımsız Araştırmacı e-posta: burcukarakus8@gmail.com, ORCID:0000-0003-0833-7110

Atıf için / Cite as: Karakuş, B. (2025). “Geç Antik Roma’da Kadın İktidarının Sınırları: Galla Placidia Üzerine Bir İnceleme”. *Van İnsani ve Sosyal Bilimler Dergisi- ViSBiD*. Sayı:10, ss: 87-105. DOI: 10.62068/visbid.1719915

Abstract

Late Antiquity is a period marked by extensive transformations in the political, social, and cultural structures of the Roman Empire, representing the transition from the classical world to the Middle Ages. From the mid-third century onward, increasing border pressures, civil wars, the weakening of central authority, and the rise of Christianity as the state religion plunged the Roman world into a period of political, social, and ideological restructuring. This restructuring was not limited to institutions; gender relations and the position of women in the public sphere also underwent significant changes. While women in Roman society held legal citizen status, they lacked direct authority in political representation and public administration. However, female members of the dynasty, in particular, stood out as bearers of political legitimacy, symbols of dynastic continuity, and often central figures in palace intrigue. One of the most notable figures in this regard from Late Antiquity is Galla Placidia (388–450 AD). Galla Placidia, daughter of Emperor Theodosius I (379-395 AD), wife of Western Roman Emperor Constantius III, and mother of Valentinian II (425-455 AD), emerged throughout her life not only as a dynastic woman but also as a figure who assumed active administrative roles during periods of political crisis. As the *de facto* ruler of the Western Roman Empire from 425-450 AD, Galla Placidia played an active role in political and military matters, managing a complex administration in the face of internal power dynamics and external threats. This study analyzes the gender-based restrictions, rivalries among generals, barbarian invasions, economic crises, and religious conflicts Placidia encountered during her regency. In particular, the role she assumed during her son's minor status effectively elevated her to the highest political authority in the Western Roman Empire. However, this experience of power forced her to confront the limitations of female representation in Rome. The study demonstrates that Galla Placidia's rule paralleled the general decline of the Western Roman Empire, yet it plays a central role in understanding the functioning and limits of female power during this period.

Keywords: Galla Placidia, Roman Empire, Goths, Women's Power, Augusta.

Giriş

Galla Placidia’nın hayatı, Roma’nın siyasî ve askerî gücünün eriyişine ve başkent Roma’nın “barbar” diye tanımlanan kavimler tarafından tahrip edilmesine doğrudan tanıklık eden bir kronik niteliğindedir. Onun dönemi, Geç Antik Çağ’da imparatorluk otoritesinin kitlesel göçler ve dış istilalar karşısında yaşadığı çözülmenin somut bir örneğini teşkil etmektedir. MS 96-192 arasındaki “Altın Çağ”ın ardından Roma İmparatorluğu, 3. yüzyıldan itibaren derin bir toplumsal, siyasî ve askerî çözülmeye sürüklenmiştir. Devlet kurumlarının işlevsizleşmesi, sosyal hizmetlerin ve asayişin çöküşü, açlık ve şiddetin yaygınlaşması, bu dönemin belirgin özelliklerindendir. Ağır vergiler ve vergi tahsildarlarının zorbalıkları, toplumsal hareketliliğin kısıtlanması, ordu içindeki artan barbar paralı asker kullanımı, imparatorluğun iç zayıflıklarını daha da artırmıştır.

Bu çöküş sürecinin sembolik kırılma noktalarından biri, MS 378’deki Adrianopolis Muharebesi’dir. İmparator Valens’in Vizigotlara karşı aldığı bu ağır yenilgi, sadece askerî bir fiyasko olmakla kalmamış aynı zamanda Roma İmparatorluğu’nun çöküşünün bir miladı olarak değerlendirilmiştir. 4. yüzyıl keşişi Rufinus’un ifadesiyle, bu savaş “Roma için felaketlerin başlangıcı” olmuştur. Dolayısıyla, Galla Placidia’nın yaşamı, Roma’nın altın çağdan çöküşe giden yolculuğunda, özellikle de barbar kavimlerin göç ve istilalarının, imparatorluk üzerindeki yıkıcı etkilerini anlamak için kritik bir pencere sunmaktadır (Jordanes, 245.58).

1. Galla Placidia’nın Gençliği ve Batı Roma İmparatorluğu’nun Çalkantılı Yılları (MS 380-410)

Bizans İmparatoru I. Theodosius’un eşi İmparatoriçe Flaccilla 387 yılında öldü. İmparatoriçenin kaybının ardından Theodosius, yeniden evlendi. Theodosius’un yeni eşi Galla, Batı Roma İmparatoru II. Valentinianus’un kız kardeşi idi. Galla’nın annesi Justina, Arian inancına mensup bir Hıristiyandı; babası I. Valentinianus ise Batı Roma İmparatorluğu’nun güçlü figürlerinden biriydi. Bu aile yapısı, Placidia’nın erken yaşta hem Doğu hem Batı saraylarının kültürel ve dinsel etkileriyle temas etmesini sağladı. Galla, 394 yılında vefat etti, kısa süren evliliği boyunca geleneksel imparatoriçe rolünü üstlendi. Annesi Justina gibi halkla temas kuran, dindarlığı ve yardımseverliğiyle tanınan bir profil çizdi. Ancak geçirdiği birkaç hamilelikten yalnızca Galla Placidia sağ kurtulabildi. Bu gelişme Placidia’nın hem annesinin hem de babasının mirasını tek başına taşıyan bir hanedan temsilcisi olmasına neden oldu. Galla Placidia’nın çocukluğu, babası İmparator I. Theodosius’un zaferleriyle kısa bir istikrar dönemi yaşadı. Tüm Roma İmparatorluğu’ndaki en ayrıcalıklı genç kız olan Galla Placidia’nın mutluluğu, babasının ölümüyle birlikte ani bir şekilde sona erdi. I. Theodosius, ölümünden önce kızını korumak amacıyla alışılmadık bir şey yaptı: Galla Placidia’ya “en soylu kız” anlamına gelen “nobilissima puella” unvanını verdi. Bu imparatorluk rütbesine işaret eden küçük bir bronz plaka hâlâ Roma’da mevcut olup, dönemin yetkilileri tarafından onun onuruna bir tapınağa veya kamu binasına yerleştirilmişti. Yeni statüsü onu Roma İmparatorluğu’nun en önemli kişilerinden biri hâline getirmiş olsa da Galla Placidia’nın çocukluğuna dair bilgimiz oldukça sınırlıdır. Theodosius, imparatorluğu oğulları Arcadius (Doğu Roma) (MS 395–408) ve Honorius (Batı Honorius) (MS 393–423) arasında paylaştırmış, Placidia’yı ise küçük yaşta üvey kardeşi Honorius ile birlikte Batı Roma’ya, güçlü General Stilicho’nun (yaklaşık MS 359–408) himayesine gönderdi. Bu stratejik hamle, Placidia’nın güvenliğini sağlamayı ve

Doğu Roma İmparatoru Arcadius'un etkisinden uzak tutmayı amaçlamaktaydı. (Marcellinus, 27. 10-11; Paschale, 394.55; Atkinson, 2020: 94-95).

Stilicho, Vandal kökenine rağmen başarılı askerî kariyeriyle Batı Roma'nın fiili yöneticisi konumuna yükselerek genç imparatorlar Honorius ve Galla Placidia'nın vasisi sıfatıyla büyük nüfuz kazandı. Batı'da Stilicho, Doğu'da ise Rufinus'un etkisiyle Roma sarayındaki güç dengeleri şekillendi. Ancak Doğu Roma'daki iç çekişmeler, Rufinus'un (395) etkisizleştirilmesi ve Eutropius (MS 395-399) ile İmparatoriçe Aelia Eudoxia'nın (MS yaklaşık 396-404 yılları arasında Doğu Roma İmparatoriçesi) yükselişi, saraydaki dengeleri değiştirdi. Bu yıllarda Batı Roma, Vizigot Kralı Alaric'in (yaklaşık 370-410) defalarca Roma'yı kuşatmasıyla sınıandı. Vizigotlar, Roma'yı yıkmaktan çok Batı Roma içinde kendi krallıklarını kurmayı hedeflemişlerdi. Ancak Romalıların adaletsiz muamelesi onları Batı'ya karşı kin beslemeye itti. Stilicho'nun Alaric'i durdurma çabaları, Doğu Roma'nın müdahaleleri ve iç politik çekişmeler nedeniyle engellenen Eutropius'un, Alaric'i yüksek rütbeli bir askerî makama ataması ise Batı Roma'ya karşı yeni bir tehdit oluşturmuştu (Matthews, 1975: 253-255).

5. yüzyıl başlarında Batı Roma, sınır dışı barbar istilaları ve iç isyanlarla derin bir kriz yaşamıştı. Stilicho, Alaric'in kuzey İtalya'ya ilerlemesine karşı Galya ve Britanya'daki lejyonları İtalya'ya çekince bu bölgeler barbar akınlarına açık kalmıştı. Stilicho'nun ordusuna Vandal ve Alan paralı askerlerinin dahil edilmesi, barbar istilalarının ancak başka barbarlarla durdurulabileceği gerçeğini ortaya koydu. Alaric'in Milano kuşatması sırasında Stilicho'nun gece saldırısıyla Vizigotlar püskürtülerek Alaric'in ailesi rehin alındı. Ancak Alaric'in İliya bölgesindeki kontrolü devam etti ve Stilicho'nun Alaric'e "magister militum" unvanı vermesi, Doğu Roma'dan İliya'yı geri alma umudunu taşıdı. MS 405-406'da pagan Ostrogot kralı Radagaisus'un İtalya'yı istila girişimi de Stilicho tarafından Alan ve Hun birliklerinin desteğiyle yenilgiye uğratıldı. Ancak Roma ordusunun insan gücü eksikliği, Radagaisus'un askerlerinin Roma ordusuna katılması zorunluluğunu doğurdu. Bu dış tehditlerin yanı sıra, Britanya'da isyanlar çıkmış, birkaç gaspçı imparator ilan edildi ve Galya ile İspanya'ya yayıldı. Stilicho, iç tehdit olarak gördüğü bu isyanlara karşı mücadele etse de III. Constantinus'un etkisi ve Germen kabileleriyle ittifakları Honorius'un yönetimini zayıflattı. Bu karmaşık ortamda Galla Placidia da sürekli tehlike altında hayatına devam etti (Matthews, 1975:277-280; Bury, 1923: 117; Hornblower & Spawforth, 2012: 1444-1445).

Stilicho'nun düşüşü, MS 408'de Doğu İmparatoru Arcadius'un ölümüyle ivme kazandı. Stilicho, Honorius'un izniyle doğuya giderek genç İmparator II. Theodosius (408-450) ile görüşmeye çalışsa da Roma'da artan güvensizlik ve entrikalar onun sonunu hazırladı (Zosimus, V. 32-33). Stilicho'nun barbar paralı askerleri orduda yükselişinin yarattığı rahatsızlık ve Olympius'un yaydığı taht planları, Honorius'u Stilicho'yu düşürmeye itti. Batı Roma, 13 Ağustos 408'de Pavia'da idam edilen önemli lideri Stilicho'yu kaybetti. Stilicho'nun ölümüyle Batı Roma'da siyasi istikrarsızlık arttı. Onun mal varlıklarına el kondu, destekçileri öldürüldü oğlu Eucherius idam edildi (Zosimus, V.33). Galla Placidia ise evlenmeyerek güvencesiz bir konuma düştü. Olympius'un Vizigotlarla uyum politikasını sona erdirip barbarları katletmesi, yaklaşık otuz bin barbarın Alarich'e kaçmasına yol açtı ve Batı Roma'nın savunmasını zayıfladı. Stilicho'nun kaybı, dönemin önemli şairi Claudianus tarafından da

“tek kurtuluş umudu” olarak nitelendirilmiş ve Batı Roma’nın bu dönemde karşılaştığı iç ve dış tehditlere karşı direncini büyük ölçüde zayıflatmıştı (Fiorentini, 2022: 300; Hornblower & Spawforth, 2012: 1444-1445; Salisbury, 2015:52-54).

1.1. Galla Placidia’nın Vizigot Esareti ve Alaric’in İtalya’daki Yürüyüşü (MS 408–416)

Vizigot Kralı Alarich, Batı Roma İmparatorluğu’nun siyasî istikrarsızlığından yararlanarak 408–410 yılları arasında Roma’yı üç kez kuşatmıştı. İlk kuşatma 408 yılı sonlarında, Alarich’in İtalya içlerine ilerlemesi ve İmparator Honorius’un Ravenna’ya çekilmesi üzerine gerçekleşti. Bu kuşatma doğrudan saldırıdan ziyade Roma’yı açlıkla teslim almaya yönelikti ve senato barış görüşmeleri yoluyla şehri kurtarmaya çalıştı. İkinci kuşatma, 409 yılında Alarich’in taleplerinin karşılanmaması üzerine başladı ve Roma’ya daha yakın bir tehdit oluşturdu. Bu sırada Alarich, Attalus adlı bir senatörü karşı-imparator ilan ederek baskısını artırdı. Son olarak, üçüncü kuşatma Ağustos 410’da gerçekleşmiş ve bu kez Roma, barbar güçler tarafından fiilen yağmalandı. 24 Ağustos 410 tarihinde Vizigotlar, kente girerek üç gün boyunca şehirde yağma ve yıkım gerçekleştirdi. Bu olay, yaklaşık sekiz yüzyıldır düşmeyen Roma’nın ilk defa bir yabancı güç tarafından ele geçirilmesi olarak tarihe geçmiş ve antik dünyanın sonunu simgeleyen olaylardan biri oldu. Bu büyük çöküş sırasında, imparatorluk ailesinden Galla Placidia da Vizigotların eline geçti (Jordanes, 245.58; Marcellinus, 27. 10-11; Atkinson, 2020: 94-95).

410 yılında Vizigot Kralı Alarich’in Roma’yı yağmalaması, Batı Roma İmparatorluğu’nun çözülme sürecinde bir dönüm noktası teşkil etmiştir. Bu dramatik olay, aynı zamanda imparatorluk ailesi açısından da doğrudan etkiler doğurmuştur. Galla Placidia, bu işgal sırasında Vizigotlar tarafından esir alındı. O sırada yaklaşık on yedi yaşında olan Placidia, Roma’nın düşüşüne bizzat tanıklık etti ve Alarich’in önderliğinde Vizigotların İtalya içerisindeki güney seferine katılmak zorunda kaldı. Roma İmparatorluğu’nun iç karışıklıklarla sarsıldığı bu dönemde, Honorius’un Ravenna’daki pasif ve düşmanca tutumu, Vizigotların İtalya’daki varlıklarını kalıcı kılma arayışlarını güçlendirdi. Ayrıca Roma ve çevresinde baş gösteren ciddi kıtlık, Alarich’i Sicilya üzerinden Kuzey Afrika’ya geçerek burada Vizigotlara ait bağımsız bir krallık kurma hedefi doğrultusunda güneye yöneltti. Ancak yaklaşık 180.000 kişiden oluşan Vizigotların Güney İtalya’ya doğru gerçekleştirdiği bu 643 kilometrelik göç, lojistik anlamda büyük zorlukları beraberinde getirdi. Yavaş ilerleyen öküz arabaları ve sürekli gıda temin etme ihtiyacı, seferin sürdürülebilirliğini tehdit etti. Bu bağlamda Alaric, erzak sağlamak amacıyla Capua, Nola ve çevresindeki bazı şehirlerde yağma faaliyetlerinde bulundu. Placidia, esareti süresince yapılan yağmalara ve halkın yaşadığı büyük acılara doğrudan tanıklık etti. Vizigotlar, Sicilya’ya geçebilmek için Rhegium (modern Reggio Calabria) şehrine ulaştıklarında burayı ateşe vererek Honorius’un kuzeyden olası bir takip teşebbüsünü engellemeye çalışmışlardı. Ancak Sicilya’ya geçiş çabaları, güçlü bir fırtına nedeniyle başarısız olmuş; Pagan inancına göre bu fırtına tanrısal bir müdahale olarak yorumlanmış ve Vizigot donanmasının bir kısmı denizde kaybedilmiştir. Alarich’in Paganlıkla ilişkilendirilen bu başarısız girişimi, esaret altındaki Placidia’nın ilerleyen yıllarda Pagan anıtlarını ve heykellerini hedef alan imparatorluk politikalarına yönelmesinde etkili olmuş olabilir (Leonard, 2019:149-150; Salzman, 2021:198-200).

Kıtlık ve iklim koşulları nedeniyle Sicilya'ya geçemeyen Alarich, birliklerini geri çekerek tekrar kuzeye yönelmek zorunda kaldı. Ancak bu geri çekiliş sırasında (MS 410 yılı sonlarında) Consentia (günümüzde Cosenza) yakınlarında hastalanarak hayatını kaybetti. Alaric'in ani ölümü, Vizigotların İtalya'daki ilerleyişinin sonunu getirdi. Got tarihçi Jordanes'in ve diğer antik yazarların aktardığına göre, Alarich, Roma'dan yağmaladığı hazineyle birlikte gizlice Buzenzo Nehri'nin yatağı değiştirilerek gömülmüş ve mezarının yeri, tüm ilgili esirlerin öldürülmesiyle gizlenmiştir (Jordanes, 2020:245. 58; Heather, 2005:239; Galassi, 2016: 85). Bu hazine arasında, Kudüs Tapınağı'ndan çalınan ve MS 70'teki Roma'nın Kudüs'ü yıkımıyla Roma'ya getirilen menorah (yedi kollu şamdan) ve altın ekmek sofrası gibi kutsal Yahudi eserleri yer almaktadır. Titus Kemerî gibi Roma anıtları, bu kutsal nesnelerin Romalılar tarafından zafer alaylarında taşınmasını tasvir etmektedir (Goodman, 2007:193–195) Alarich'in bu nesneleri Roma'yı yağmalarken Aziz Petrus ve Lateran Bazilikalarından ele geçirdiği düşünülmektedir. Galla Placidia'nın bu mezarın yerini bilip bilmediği ve bilse dahi neden gizli tuttuğu, onun hayatındaki önemli bir muamma olarak kalmıştır (Salisbury, 2015:67-68).

Alaric'in ardından Vizigotlar yeni kral olarak Athaulf'u (MS 410-415) seçtiler. Athaulf'un başlangıçtaki hedefi Roma'yı yok edip bir Vizigot devleti kurmaktır. Ancak Roma'nın hukuk ve kurumsal düzenine duyduğu hayranlık onu yeni bir yönelime itti; kendini Roma'nın yeniden kurucusu olarak görmeye başladı (Wolfram, 1997:185). Galla Placidia ile evlenme planı da bu çerçevede değerlendirilmiştir (Leonard, 2019:150). Galla Placidia ile Attalus'u rehine olarak kullanarak amaçlarına ulaşmayı hedeflemişti. Çağdaş kaynaklar, Athaulf'un bu siyasi tutum değişikliğini Galla Placidia'ya duyduğu aşka bağlasa da Vizigotların güvenli bir yer bulma ihtiyacı da bu kararda etkili oldu. Bu dönemde Batı Roma İmparatorluğu, iç savaşlar ve dış tehditlerle sarsılmıştı. III. Konstantin'in Galya'daki otoritesi Gerontius'un isyanıyla zayıfladı; Maximus'un imparator ilan edilmesiyle süreç karmaşıklaştı (Drinkwater, 1998: 221–224). Vizigotlar ise Galya'ya doğru ilerleyerek Narbonne ve Bordeaux gibi şehirlerde destek buldu (Mathisen, 1999: 184).

Vizigot tehdidine karşı Batı İmparatoru Honorius ile III. Konstantin arasındaki geçici bir ittifak gerçekleşti. Ancak III. Konstantin'in Hispania'daki otoritesi, Germen kabilelerinin artan saldırıları ve General Gerontius'un isyanı ile sarsıldı. Gerontius, 409 yılında kendi desteklediği Maximus'u Batı Roma İmparatoru ilan etti. Gelişmeler III. Konstantin'i güçsüz düşürdü ve Honorius'un generali Konstantius'un müdahalesiyle Ravenna'dan gönderilen ordu, 411'de Konstantin'i teslim olmaya zorladı. Aynı yıl içinde Gerontius intihar etti, Maximus ise yakalanarak infaz edildi (Heather, 2005: 255). Bu iç savaştan sonra Batı Roma'da siyasi istikrar sağlanamadı. Germen kabilelerinin Galya ve Hispania'daki yerleşimleri kalıcı hale geldi. Bu gelişme Honorius'u, Alaric'in ölümünden sonra Vizigotların başına geçen Athaulf ile uzlaşmaya mecbur bıraktı (Mathisen, 1999: 180-181). Ancak Athaulf, Honorius gibi düşünmüyordu. Alarich'in Kuzey Afrika'ya gitmesine karşın o, İtalya'yı harap ederek Galya'ya doğru ilerledi. Honorius'un Vicennalia kutlamalarıyla (yirminci yıl dönümü festivalleri) meşgul olduğu bir sırada Athaulf'un yağmaları ve Galla Placidia'nın esareti devam etti. MS 412 başlarında Galya'ya ulaşan Athaulf, Bordeaux ve Narbo Martius (Narbonne) gibi şehirlerde Romalıların desteklerini kazandı. Galla Placidia'nın da bu süreçte Vizigot toplumunun önemli bir üyesi haline

geldiği, muhtemelen Gotça öğrendiği ve Narbo Martius’un işgalinde Athaulf’a yardımcı olduğu düşünülmektedir (Salisbury, 2015: 75-76).

MS 412-413 yıllarında Kuzey Afrika Kontu Heraclius’un İtalya’ya tahıl sevkiyatını kesmesi ve Honorius’a karşı isyan başlatması, Roma’da yeni bir kıtlık tehlikesi yarattı. Heraclius’un isyanı Honorius’un generali Konstantius tarafından bastırılarak Heraclius ve destekçileri öldürüldü. Bu zaferden sonra Konstantius, Honorius’un onayıyla Galla Placidia ile evlenmeyi talep etti. Ancak Honorius, Galla Placidia’yı Athaulf’tan geri istemesine rağmen Athaulf bu talebi reddetti. Athaulf’un halkı için bir yurt ararken Galla Placidia’ya âşık olduğu ve onunla evlenmek istediği iddia edilmiştir (Heather, 2005:261-262).

Athaulf, Akdeniz kıyısında topraklarını genişletme çabaları sırasında, Afrika’dan gelen Roma Generali Bonifatius’un kuvvetleriyle çatıştı ve bu sırada ağır şekilde yaralandı. Narbonne’a çekilerek iyileşme sürecine girdiği dönemde, yanında esir olarak bulunan Galla Placidia ile arasındaki ilişki daha da derinleşti. Derinleşen ilişki MS 414 yılının başlarında bir düğünle taçlandı. Narbonne’da gerçekleşen düğün hem kişisel hem de siyasal anlamlar taşıyordu. Bu evlilik, Roma ile barbar dünyası arasında sembolik bir yakınlaşmayı temsil ederken Placidia’nın Roma geleneklerine uygun bir tören talep etmesi, doğacak çocukların Honorius’un tahtına meşru mirasçı olabilmesi yönündeki arzusunu yansıtmaktadır (Mathisen, 1999: 184). Düğün sırasında Athaulf’un Roma generallerinin simgesel pelerini giymesi ve Placidia’nın imparatorluk ailesine özgü kıyafetlerle törene katılması, bu birliğin siyasal boyutunu ortaya koymuştur (Hornblower & Spawforth, 2012: 1445). Ayrıca Athaulf’un Alaric’in Roma’yı yağmalarken ele geçirdiği ganimetleri taşıyan elli genç Vizigot’u hediye taşıyıcısı olarak sunması, bu evliliği sadece romantik değil aynı zamanda diplomatik bir jest hâline getirmiştir (Wolfram, 1997: 166).

Ancak evlilik uzun ömürlü olmadı. MS 415 yazında Athaulf, muhtemelen saray içi entrikaların etkisiyle bir hizmetkâr tarafından öldürüldü. Ölmeden önce Galla Placidia’nın Romalılara iade edilmesini vasiyet etti. Athaulf’un ölümü Doğu ve Batı Roma’da sevinçle karşılanmış ancak Placidia açısından bu olay hem kişisel hem de siyasal bir kırılma noktası olmuştur (Marcellinus, 27. 10-11; (Malalas, IV. 190; Goffart, 1980: 85; Heather, 2005: 270; Hornblower & Spawforth, 2012: 1445; Heather, 1991: 221; Herrin, 2013: 4; Mitchell, 2016:162; Atkinson, 2020: 95).

1.2. Galla Placidia’nın Zoraki Evliliği ve Batı Roma İmparatorluğu’nda Siyasi Gücü (MS 416-424)

Galla Placidia, Athaulf’un öldürülmesi sonrası, Batı’da etkinliği güçlenmiş general III. Constantius’un evlilik teklifiyle karşılaştı. Constantius, kaynaklara göre uzun boylu, iri gözlü, özgüveni yüksek bir figür olarak tanımlanmaktaydı. Ancak Placidia için 60’larını zorlayan Constantius’la evlilik fikri hiç de cazip gelmedi (Sivan, 2011: 74; Dunn, 2020: 51). Büyük olasılıkla 416 yılında restorasyon çabaları doğrultusunda ordunun önde gelen ismi haline gelen Constantius’un evlilik isteği, Honorius’un siyasî planlarıyla da paralel yürüdü (Salisbury, 2015: 137–138; Dunn, 2020: 51). Honorius, III.

Constantius'un Batı'da güçlü bir siyasi-militer figür haline gelmesini evlilikle sabitleme istedi ve Placidia'ya siyasî baskı uyguladı¹ (Salisbury, 2015: 138).

Bu siyasî baskı, 1 Ocak 417'de Honorius ile Constantius'un ortak konsül seçildiği törenle doruğa ulaştı. O gün Honorius tören sırasında, Galla Placidia ve Constantius'un elini zorla tutturmuştu. Bu olay, Roma hukukuna göre evlilik anlamına geliyordu (Dunn, 2020: 53). Scott D. Dunn bu töreni, güç dengelerini yeniden tanımlayan ve Placidia'nın iradesini hiçe sayan önceden planlı bir siyasal hamle olarak açıklar (Dunn, 2020: 53). Honorius'un Galla Placidia'yı III. Constantius ile zorla evlendirmesinin ardından Batı Roma İmparatorluğu kozmik ve toplumsal sarsıntılarla karşı karşıya kaldı (Malalas, IV. 190-191; Heather, 2006: 352; Dunn, 2020, 50-53). MS 418 yılında meydana gelen güneş tutulması, bir kuyruklu yıldızın görülmesi ve İtalya ile Hispania'da hissedilen büyük depremler, dönemin kroniklerinde tanrısal bir uyarı veya cezalandırma biçiminde yorumlanmıştır (Salisbury, 2015: 139; Sivan, 2011: 79).

Zoraki gerçekleşen bu siyasî evlilikten, Placidia'nın hanedan beklentilerini doğrudan etkileyen iki çocuk doğmuştur: Justa Grata Honoria (417/418) ve gelecekteki imparator III. Valentinianus (419) (Salisbury, 2015:140). Erkek varisin doğumu, Placidia'nın Batı'daki siyasal konumunu güçlendirmiştir (Sivan, 2011: 81-82).

Bu dönemde Constantius, Placidia ile olan evliliğinde giderek huzursuzlaşmaya başlamıştı. Kronikçiler onu mutsuz, kıskanç ve sert mizaçlı bir figür olarak tanımlamıştır (Dunn, 2020 :56). Constantius'un giderek içine kapanması ve Placidia'nın çocuklarının ardından güç kazanması, saraydaki dengelerini onun lehine çevirdi. Bu nüfuz sayesinde Honorius, 421 yılında Constantius'u Augustus, Galla Placidia'yı ise Augusta ilan etmeye razı oldu (Dunn, 2020: 57; Sivan, 2011: 83). Ancak bu unvanların Doğu Roma tarafından tanınmaması, özellikle de II. Theodosius'un onları meşru figürler olarak onaylamaması, Ravenna ve Konstantinopolis sarayları arasında diplomatik gerilim yaratmıştır (Heather, 2005: 238; Salisbury, 2015:142).

Galla Placidia, zoraki evliliği sonrasında yalnızca hanedanın devamını sağlamakla kalmamış, aynı zamanda kilise siyasetinde de etkili bir figür hâline gelmişti (Sozomen, IX.12-14). MS 417-418 yılları arasında papalık makamında bulunan Papa Zosimus'un kısa ve tartışmalı görev süresi, özellikle Galya piskoposu Patroclus'un yetki alanı ile Kuzey Afrika'daki piskoposlar arasındaki çekişmeler üzerinden şekillenmişti. (Sivan, 2011:82; Salisbury, 2015:142). Placidia, Zosimus'un Pelagianizme karşı tavır almakta gecikmesini ve bazı yarı-Pelagian piskoposlara destek vermesini Roma siyasetinin istikrarı açısından tehdit olarak görmüş ve bu süreçte doğrudan müdahil olmuştu (Olympiodoros, 24.111-112; Sivan, 2011: 82-83). Onun bu müdahaleleri, dinin devlet otoritesine tabi olması gerektiğine yönelik

¹ Atkinson'a göre; Honorius ve III. Constantius, Galla Placidia'ya karşı temkinli davranmış ve onu evlenmeye zorlamamışlardır. Çünkü her ikisi de Vizigotlarla neredeyse altı yıl geçirmiş, birkaç kuşatma, çok sayıda savaş ve en az iki gemi kazası atlattmış olan Galla Placidia'nın bağımsız ve potansiyel olarak tehlikeli olduğunu biliyorlardı. Elli Vizigot hizmetkârı ona yakın bir kışlada yaşıyordu. Honorius, onu generaliyle evlenmeye zorlarsa Romalılarla savaşacaklarından korkuyordu. Beladan kaçınmak için, III. Constantius'u daha cazip bir eş haline getirmek için elinden geleni yapmaya karar verdi (Atkinson, 2020: 102).

anlayışıyla uyumludur. Ayrıca Placidia, Vizigotlar tarafından kendisine büyüyle hizmet etmesi amacıyla gönderilen Libanius adlı büyücüyü öldürtmesi, onun Hristiyan inancını pagan kalınlardan arındırma çabasını yansıtır (Dunn, 2020: 55–56). Ravenna’da inşa ettirdiği Aziz Yuhanna İncili Kilisesi, Kutsal Haç Kilisesi ve adını taşıyan mozolesi, onun yalnızca bir mimari hamisi değil, aynı zamanda bir inanç lideri gibi algılandığını gösterir (Salisbury, 2015: 146–148). Placidia’nın Barbatianus ve Auxerre’li Germanus gibi “yaşayan azizler”le kurduğu ilişkiler, onun Hristiyan halk gözünde yarı kutsal bir statü kazanmasına neden olmuştur. Barbatianus’un Aziz Yuhanna İncili Kilisesi’ne mucizevi biçimde Aziz Yuhanna’nın sandalyesini getirdiğine dair anlatılar, Placidia’nın da bir tür azize olarak anılmasında etkili olmuştur (Sivan, 2011: 87). Özellikle vergi sisteminin çökme noktasına geldiği bir dönemde Kilise’nin, halkı devlete karşı yükümlülüklerini yerine getirme konusunda motive etmesi, Placidia’nın iktidarını konsolide etmesine yardımcı olmuştur. Bu süreçte kilise ile devletin iş birliği yalnızca teolojik değil aynı zamanda ekonomik bir zorunluluk hâline gelmiştir (Theodisius, XIV.1-2; Heather, 2005: 239). Placidia’nın bu çok yönlü faaliyetleri, onu yalnızca bir imparatoriçe değil, Batı Roma’nın en etkili figürlerinden biri hâline getirmişti.

Honorius’un zoruyla evlendiği III. Constantius, yalnızca yedi ay süren mutsuz bir ortak imparatorluk dönemi ardından 2 Eylül 421’de vefat etti (Salisbury, 2015:150). Galla Placidia, iki küçük çocuğu ve ağır bir borç yüküyle ikinci kez dul kaldı (Dunn, 2020: 60). Bu çalkantılı süreçte Batı Roma, İspanya’daki Vandallar gibi barbar saldırılarının yanı sıra, güçlü Patricius Castinus’un iç siyasi hırslarıyla da karşı karşıyaydı (Orosius, II.34; Heather, 2005, 243). Galla Placidia, bu karmaşık ortamda eski rakibi Boniface’i Afrika Kontu yaparak kendisine güçlü bir müttefik kazandırdı (Procopius, I.3-4; Salisbury, 2015: 151). Boniface’in Afrika’daki stratejik konumu, Honorius’a karşı önemli bir avantaj sağladı. Ancak Honorius’un Placidia’ya yönelik artan paranoyası, 423 baharında onun ve çocuklarının Ravenna’dan Konstantinopolis’e sürgün edilmesiyle sonuçlandı (Sozomen, IX.12-14; Sivan, 2011: 91).

Galla Placidia, Doğu Roma sarayına geldiğinde, burada fiziki olarak değil siyasî ve ideolojik açıdan sağlam temellere oturtulmuş bir iktidar yapısıyla karşılaştı. Özellikle II. Theodosius döneminde Konstantinopolis, mimari açıdan güçlendirilmiş ve imparatorluk ideolojisi bakımından yeniden şekillendirilmişti. Bu dönemde inşa edilen ve imparatorluk başkentinin savunmasını büyük ölçüde artıran surlar, II. Theodosius’un kudretini ve hükümdarlığının istikrarını simgelerken, aynı zamanda onun adına saray çevresinde oluşan güçlü kadın figürlerinin etkisiyle örtüşmekteydi (Dunn, 2020: 62).

İmparatoriçe Pulcheria ile İmparatoriçe Aelia Eudocia’nın saray içinde artan siyasal etkileri, özellikle Pulcheria’nın dindarlığı, halk üzerindeki itibarı ve yönetim deneyimi sayesinde daha da pekişmişti (Sozomen, IX.4; IX.12-14). Placidia, Doğu Roma sarayının bu yeni güç dengelerini kısa sürede kavrayarak Pulcheria’nın yalnızca bir imparatorluk prensesi olmadığını, aynı zamanda Doğu’daki yönetimin fiilî yönlendiricisi konumunda bulunduğunu fark etti. Dolayısıyla, Batı Roma İmparatorluğu’nda oğlu Valentinianus’un taht iddiasını meşrulaştırmak ve bu geçişi güvence altına almak istiyorsa, Pulcheria’nın desteğini kazanmasının kaçınılmaz olduğunu anladı. Bu amaç doğrultusunda Galla Placidia, Doğu’daki güçlü dini söylemin farkında olarak, Hristiyan inancına olan bağlılığını vurgulayan tutumlar sergilemiş, aynı zamanda kilise çevrelerine ve hayır kurumlarına yaptığı

cömert bağışlarla Doğu'nun dini seçkinlerine yakınlaşmaya çalışmıştır. Bu stratejik adımlar, yalnızca Pulcheria ile kişisel bir ittifak kurmasını kolaylaştırmakla kalmamış, aynı zamanda Doğu Roma aristokrasisi nezdinde de onun meşruiyetine katkı sağlamıştır (Theodosiani, XIII.3; XV.2; Sivan, 2011: 92-93).

27 Ağustos 423 tarihinde Honorius'un ölümüyle Roma İmparatorluğu'nda yeni bir dönem başladı. Honorius'un saray memuru John'un, güçlü komutan Castinus'un desteğiyle Batı Roma İmparatoru olarak ilan edilmesi, Doğu Roma İmparatoru II. Theodosius'un Valentinianus'un imparatorluk iddiasını reddetmesi ve Batı ordusunun Konstantinopolis'e yönelik tehdit potansiyeli karmaşık bir siyasi ortam yarattı (Salisbury, 2015: 160). II. Theodosius, Galla Placidia'nın desteği olmaksızın John'a karşı koyamayacağını fark ederek onunla ilişkileri düzeltmeye yöneldi. Bu kapsamda, ölen Honorius'u Augustus olarak tanıdı, Galla Placidia'ya Augusta unvanını ve oğlu Valentinianus'a ise "nobilissimus" (en soylu) unvanını iade etti (Dunn, 2020: 75). Ayrıca, 23 Ekim 424 tarihinde Valentinianus'u Caesar olarak ilan ederek Batı tahtına geçişinin önünü açtı (Evagrius, 2. 47; Marcellinus, 27.13; Paschal, 394.72; Heather, 2005: 260).

Bu karmaşık siyasi süreçte Galla Placidia, oğlunun velayetini üstlenmekle kalmayıp Batı Roma'nın fiilen yöneticisi konumuna yükseldi. Hem dinsel hem de siyasî alanda eşi görülmemiş bir nüfuz kazanan Placidia'nın, oğlu III. Valentinianus'un doğumu ve yetiştirilmesi, Batı Roma İmparatorluğu tarihindeki en önemli politik başarılarından biri olarak kabul edilir (Jordanes, 245.196; Sivan, 2011: 105).

1.3. Galla Placidia: Batı Roma İmparatorluğu'nun Zorlu Dönem Yönetimi (MS 425–437)

MS 425–437 yılları arasında Galla Placidia Augusta, Batı Roma İmparatorluğu'nun fiili hükümdarı olarak yönetimde yer aldı. Oğlu III. Valentinianus reşit olana dek imparatorluğu yönetti ve sonrasında da ona danışmanlık yaptı. Bu dönem hem Batı'da Placidia hem de Doğu'da Pulcheria'nın etkisiyle kadınların yönetimde belirleyici olduğu bir çağ olarak tarihe geçti (Sivan, 2011:95-96). Ancak Placidia'nın naipliği, dönemin bazı tarihçileri tarafından küçümsendi; oğlu Valentinian'ın zayıf karakteri ona bağlandı, hatta imparatorluğun çöküşünün sorumluluğu ona yüklendi (Orosius, 1855-1856: VII.34; Bury, 1958: 278). Oysa bu eleştiriler, dönemin zorlu siyasî koşullarını ve kadın olmanın getirdiği sınırlamaları göz ardı ediyordu (Olympiodoros, 24.12; Sivan, 2011:100).

Placidia'nın yönetiminde Batı Roma ordusu zayıflamakta, barbar istilaları ve iç isyanlarla mücadele etmekteydi. Belgeler asker kayıpları, asker kaçakları ve azalan vergi gelirleri nedeniyle ordunun gücünün azaldığını göstermesine rağmen, Placidia yaklaşık yarım milyona yakın askeri idare ediyordu (Mathisen, 1990: 187). Ancak ordunun stratejisi, sınırları terk edip iç bölgeleri korumaya odaklanınca istilalara karşı yetersiz kalıyordu (Halsall, 2007: 222-224). Placidia'nın başarısı, birbirinden nefret eden ancak yetenekli generallerden oluşan bir ekip kurabilmesindeydi. Bu ekipte Aetius, Boniface ve Felix öne çıktı (Sozomenus, IX.4; IX.12–14; Hughes, 2012:56-59). Aetius, Vizigotlara karşı kazandığı zaferlerle ünlenirken, Placidia ona tam güvenmese de Galya'nın "Askerlerin Efendisi" olarak

atamak zorunda kaldı (Hughes, 2012: 61). Boniface, Afrika’daki askeri yetenekleriyle tanındı ancak Arian inancı nedeniyle sorgulandı; bu durum dinî iç çatışma riskini artırdı (Procopius, I.3–4; Sivan, 2011:110). Felix ise politikacı kimliği ve Hunları Pannonia’dan uzaklaştırmasıyla ön plana çıktı, ancak kendi gücünü artırmakla suçlandı (Halsall, 2007:230).

Placidia, generaller arasındaki rekabetle mücadele ederken taht gasbını destekleyen senatörlerle de başa çıktı. Onları cezalandırmak yerine yasalar çıkararak ve zengin toprak sahiplerine vergi toplama hakkı vererek yanına çekti (Harries, 1999:83-84). Hukuki alanda önemli katkıları arasında MS 426’da yayımladığı “Alıntılar Kanunu” yer alır; bu yasa, yozlaşmış mahkemelerde adaletin sağlanması için emsal kararlar hiyerarşisi oluşturdu (Theodosiani, 1.4.3; Honoré, 1998:145-148). Ayrıca Yahudi ve Samiriye kökenli Hristiyan dönemlerin çocuklarının miras haklarını koruyan düzenlemeler yaptı (Harries, 1999:112). Bu yasalar, MS 438’de Doğu ve Batı Roma’nın resmî kanunu olan *Theodosianus Codex*’in temelini oluşturdu (Theodosiani, 16.8.27; Pharr, 1952:34-35; Barnes, 1999: 671-685).

Felix’in 427’de Bonifatius’u ihanette bulunmakla suçlaması ve kendi konsüllüğüne yükselmesiyle rekabet doruğa ulaştı (Bury, 1958: 245–246; Goldsworthy, 2010, s. 328). Felix’in, Bonifatius’u İtalya’ya çağırma emrine itaatsizliği bir isyanı tetikledi; Kuzey Afrika’ya gönderdiği üç generali öldü (Bury, 1958: 246). Galla Placidia, Kont Sigisvult ve Arian piskopos Maximinus’u olayı soruşturmak üzere görevlendirdi. Ancak Bonifatius, Vandalları Kuzey Afrika’ya çağırarak tehdit etti (Bury, 1923: 246–247). Placidia krizi çözmek için Bonifatius ile ateşkes sağladı ve Vandal lider Gaiseric ile iş birliğine yöneldi. Gaiseric’in yönetimindeki Vandallar, yaklaşık 80.000 kişilik bir orduyla İber Yarımadası’ndan Afrika’ya geçerek Roma’nın tahıl tedarikini tehdit etti (Bury, 1958: 246). Bonifatius ordusu Vandalları durduramayınca Hippo’ya çekildi. Kuşatma sırasında Hippo Piskoposu Augustinus vefat etti, ancak kütüphanesi korundu (Bury, 1923: 246–248).

İtalya’da Felix ve Aetius arasındaki rekabet yeniden alevlendi. Placidia, olası bir iç savaşı önlemek amacıyla Felix’i feda ederek suikast ile ortadan kaldırdı; bu Batı Roma’nın savunmasını zayıflatı ve Aetius ile Bonifatius arasında iç çatışmayı körükledi (Evagrius, 46-47). Ekonomik zorluklar karşısında Placidia, ek vergi toplayarak bütçe açığını kapatmayı denedi ve yeğeni Doğu Roma İmparatoru II. Theodosius’ dan askeri yardım talep etti. Theodosius, Vandallar tehdidine karşı General Aspar’ı destek için gönderdi ancak başarı sağlayamadı (Bury, 1923: 247–249). Aetius, Avrupa’da barbar isyanlarını bastırarak Roma topraklarını savundu. Vandallar ile Batı Roma arasında imzalanan ateşkes sonucunda Placidia, Gaiseric’e Mauretania ve Numidia’nın bazı bölgelerini verdi (Evagrius, 2. 47; Herrin, 2013: 4; Mitchell, 2016: 163; Atkinson, 2020: 102-123; Barnes, 1999: 671-675; Bury, 1958: 247–248).

432’de Placidia, Aetius’un artan gücüne karşı denge kurmak için onu Galya’ya atadı; Bonifatius’u ise İtalya’ya davet ederek ödüllendirdi. Bu gelişme Aetius ile Bonifatius arasındaki çekişmeyi yeniden tetikledi. Rimini civarındaki çatışmada Bonifatius galip geldi ancak aldığı sonuçta ölümcül yaralar aldı Placidia, Bonifatius’ın damadı Sebastian’ı general olarak atadı. Sebastian’ın Aetius’u öldürme girişimi başarısız olunca Aetius, Hunları desteklemesiyle harekete geçti. Placidia, Hun tehdidine karşı Sebastian’a destek vermeyip Aetius’u yeniden yetkilendirdi. Bunun ardından Sebastian, bir korsan lideri olarak hareket etmeye başladı fakat Vandallar tarafından öldürüldü (Bury, 1923:249). Son olarak, Aetius

Bonifatius'un dul eşi Pelagia ile evlendi. Bu evlilikle Bonifatius'un serveti, mülkü ve ittifakları Aetius'un kontrolüne geçti (Bury, 1923: 248–249). Pelagia'nın bir Vizigot prensesi olması, Placidia'nın Aetius'a olan tutumunu siyasi açıdan daha karmaşık hâle getirdi. III. Valentinianus'un tahta çıkışı yaklaşırken, Placidia Aetius'un oğluna yönelik potansiyel tehdidi düşündü ve tedbirli davranmaya özen gösterdi (Bury, 1923: 248–249).

1.4. Batı Roma'nın Son Direnişi: Galla Placidia'nın Siyasi Vizyonu ve Barbar Baskısı Altında Dönüşüm (435–450)

Galla Placidia, oğlu III. Valentinianus'un imparator olmasıyla birlikte MS 435–450 yılları arasında Batı Roma İmparatorluğu'nun fiili yöneticisi olarak zorlu bir dönemde iktidarda kaldı. Bu yıllar, imparatorluğun barbar istilaları, iç isyanlar ve siyasi çalkantılarla çöküşe doğru sürüklendiği kritik bir süreçti (Sivan, 2011:115). Placidia, 435'te Vandal kralı Gaiseric ile barış anlaşması imzalayarak İtalya'nın tahıl tedarikini güvence altına aldıysa da Galya ve İspanya'da Burgundlar ile bagaudae isyanları imparatorluğun gücünü zayıflattı (Heather, 2005: 252). Vergi yükü altında ezilen köylüler imparatorluğa karşı direnmeye başladı (Halsall, 2007:245). Bu tehditlere karşı Aetius gibi generaller desteklendi; Aetius Burgundları yenip barış sağladıysa da kısa süre sonra Burgundlar Vizigotlarla ittifak kurarak Roma'yı tehdit etti (Bury, 1923:11).

Galla Placidia, Batı Roma İmparatorluğu'nun istikrarını sağlamak amacıyla, dış ilişkilerde özellikle barbar güçlerle dengeli ve pragmatik ittifaklar kurmaya yöneldi. Bu bağlamda, Hun kralı Rua ile diplomatik ilişkiler geliştirerek, Hunların Roma'nın çıkarları doğrultusunda savaşmasını sağlamaya çalıştı. Hunlar, o dönemde Avrupa'nın birçok bölgesinde “vahşi” ve “yıkıcı” bir güç olarak tanınmakta ve özellikle Batı Roma vatandaşları arasında büyük bir korku unsuru oluşturmaktaydı (Oost, 1969: 285). Placidia, bu güçlü ama disipline edilmesi zor olan aktörleri, Batı Roma'nın askeri amaçlarına hizmet ettirebilecek bir araca dönüştürmek istemekteydi. Bu ittifakın önemli sonuçlarından biri, Roma ordusunda kariyerini yükselten General Flavius Aetius'un Hun desteğini kullanarak askeri başarılar kazanması oldu. Rua'nın sağladığı Hun kuvvetleri sayesinde Aetius, özellikle Burgundlara karşı büyük bir zafer elde etti ve ardından Suevler ile Frankları da Roma'ya boyun eğmeye zorladı (Harries, 1999: 142). Aetius'un başarıları, hem iç güvenliğin sağlanmasına katkı sundu hem de Batı Roma'nın kuzeybatı sınırlarını yeniden denetim altına almasını mümkün kıldı.

Bununla birlikte, Batı ve Doğu Roma arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi de Placidia'nın siyasi vizyonunun önemli bir parçasıydı. MS 437 yılında, Galla Placidia'nın oğlu III. Valentinianus ile Doğu Roma İmparatoru II. Theodosius'un kızı Licinia Eudoxia'nın evlendirilmesi, bu iki imparatorluk arasında diplomatik ve hanedanlık temelli bir ittifakın kurulmasını sağladı (Sivan, 2011:120). Bu evlilik, Roma dünyasında barış ve istikrar beklentilerini artırırken Batı Roma'nın bazı ödünler vermesini de beraberinde getirdi. Özellikle İllirya bölgesinin Doğu Roma'ya bırakılması, bu ittifakın önemli bir parçasıydı (Heather, 2005:254).

MS 442 yılında Batı Roma İmparatorluğu, giderek derinleşen bir ekonomik krizle karşı karşıya kaldı. Artan askerî harcamalar, vergi gelirlerindeki düşüş ve barbar tehdidi, mali yapıyı ciddi biçimde

zayıflatmıştı. Bu koşullar altında Batı Roma yönetimi, Attila önderliğindeki Hunlara düzenli haraç ödemeyi kabul etmek zorunda kaldı. Yapılan bu antlaşma, kısa vadede geçici bir barış sağlamış olsa da imparatorluğun mali kaynaklarını tüketerek neredeyse iflas noktasına gelmesine yol açtı (Cotterill, 2023: 249). III. Valentinianus ve II. Theodosius, Hun saldırısına karşı başkentlerini güçlendirdi. Hunların kralı Attila, kardeşi Bleda’nın ölümünden sonra tek başına liderliği ele geçirince, Roma topraklarına karşı daha saldırgan bir politika izlemeye başladı. 447’de Attila Balkanlar’a yönelen Hun orduları bölgeyi büyük ölçüde tahrip etti. Daha sonra Konstantinopolis’i tehdit etti. (Sivan, 2011: 120). 447’de Konstantinopolis’i vuran deprem, surları yıktı. Praetorian Prefekt Flavius Constantinus, araba yarışı takımlarının taraftarlarını seferber ederek surları 60 gün içinde yeniden inşa etti ve Attila’nın şehri ele geçirmesini engelledi. Attila, büyük kayıplar vermeden şehirden çekildi. Ancak Balkanlar’daki şehirleri yıkıp talan etti. Doğu ordusu Hunlara karşı başarısız oldu (Heather, 2005: 335-337).

Batı Roma’da din adamları, imparatorluğun çöküşünü ilahi ceza olarak yorumladı. Yozlaşma ve vergi adaletsizliği eleştirildi. Bazı Romalılar barbarlara sığındı. Sevilla Başpiskoposu Isidore, Attila’yı Tanrı’nın “kızgınlık asasının” aracı olarak gördü. Attila da bu imajı güçlendirdi. 449’da Galla Placidia, iç savaş ve veraset kriziyle mücadele etti. III. Valentinianus ile Licinia Eudoxia’nın evliliğine rağmen erkek varis olmaması, iktidarın hırslı generallerin eline geçme riskini artırıyordu. Placidia, kızı Honoria’nın hizmetkarı Eugenius’tan hamile kalması skandalını örtbas etti. Honoria, tarihin en şaşırtıcı hamlesini yaparak Attila’ya evlenme teklifinde bulundu. Attila teklifi kabul edip Batı Roma’dan büyük çeyiz talebinde bulundu. III. Valentinianus, Honoria’yı başka biriyle evlendirdi ve konsül olarak atadı (Cotterill, 2023: 214-216). Böylece, bu bireysel girişim kısa sürede uluslararası bir meseleye dönüşerek Batı Roma İmparatorluğu’nu Attila’nın doğrudan baskısı altına soktu² (Halsall, 2007: 247).

Galla Placidia, 450’de Attila’nın Roma’ya yaklaşması ve kendisinin hastalanmasıyla hayata veda etti. Ölümü, Batı Roma İmparatorluğu’nun sona yaklaşan dönemini sembolize etti. Aynı dönemde II. Theodosius 28 Temmuz 450’de Konstantinopolis’te bir av sırasında hayatını kaybetti. Oğlu III. Valentinianus ise imparatorluğun son çalkantılarında tek güçlü hanedan üyesi olarak kaldı (Sivan, 2011: 245; Karakuş, 2024:104). (Paschal, 2007: 80-81; Jordanes, 245.196; Evagrius, 2. 52-53; Atkinson, 2020: 166; Kelly, 2005: Holum, 1982 :121-122; Herrin, 2001:102; Heather, 2005: 324).

Sonuç

Galla Placidia’nın karmaşık biyografisi, Roma İmparatorluğu’nun çalkantılı siyasal atmosferini anlamak açısından dikkat çekici bir örnek sunmaktadır. Esirlik, sürgün, evlilik ve iktidar ortaklığı gibi farklı deneyimlerle şekillenen hayatı, dönemin güç mücadelelerinin bireyler üzerindeki yansımalarını gözler önüne serer. Böylece ele alınan süreçler yalnızca imparatorluk siyasetini ve kişisel trajedilerle örülü bir tarihsel arka planı da ortaya koyar.

² Attila, Honoria olayını bir gerekçe olarak kullanarak Batı Roma üzerindeki taleplerini artırdı. MS 451 yılında büyük bir ordu toplayarak Galya’ya yöneldi. Bu sefer, yalnızca Roma’ya değil, aynı zamanda Vizigotlara da tehdit oluşturmuyordu. Bu nedenle Batı Roma generali Flavius Aetius, geleneksel düşmanı olan Vizigot Kralı I. Theodoricus ile ittifak kurmak zorunda kaldı. İki ordu, Katalaunum (Châlons) Ovası’nda Attila’nın güçleriyle karşılaştı. Savaş büyük kayıplara yol açtı ve kesin bir zafer sağlanmasa da Attila’nın ilerleyişi durduruldu (Priskus, 2020: 167; Paschal, 394. 77; Heather, 2005: 261).

Galla Placidia'nın regentlik (naiplik) dönemi, Geç Antik Roma'da kadınların siyasî iktidara erişiminin, imparatorluğun içinde bulunduğu yapısal koşullara bağlı olduğunu göstermektedir. Placidia'nın fiili yönetici olarak öne çıkması, oğlunun küçük yaşta tahta çıkmasıyla doğrudan bağlantılıdır; yani kadın iktidarı, monarşik veraset sistemindeki boşluklardan doğmuştur. Bununla birlikte, Placidia'nın iktidarı, aristokrat erkekler arasındaki rekabet, askerî liderlerin güç mücadeleleri ve imparatorluğun derinleşen krizleriyle sürekli sınırlandırılmıştır. Böylelikle Placidia'nın iktidarı, kendi inisiyatifinden ziyade, yapısal kırılmaların ve zorunlulukların ürünü olarak şekillenmiştir. Placidia'nın generaller arasındaki denge politikaları, diplomatik girişimleri ve dinî otoriteyle kurduğu ittifaklar ise kadınların siyasal alanda tamamen pasif değil, belirli stratejik araçlar sayesinde etkin aktörler olabileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, kadın iktidarının mutlak bir dışlanmaya değil, koşullara bağlı bir sınırlamaya tabi olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Placidia'nın kariyeri, Geç Antik Roma'da kadınların iktidara katılımının “istisnai ama işlevsel” bir karakter taşıdığını kanıtlamaktadır. Onun yükselişi, cinsiyetin tek başına belirleyici olmadığını veraset, kriz koşulları, askeri dengeler ve kilise desteği gibi unsurların birlikte işlediğini ortaya koyar. Bu bağlamda Placidia'nın yönetim pratiği, kadınların siyasi iktidara erişimindeki sınırları ve bu sınırların nasıl aşılabildiğini de gösteren özgün bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Şekil 1; Brescia'daki Santa Giulia Müzesi'nde Muhafaza Edilen Karolenj Mücevheri Desiderius Haçı'nın Detayı, Geleneğe Göre Galla Placidia ve Çocukları Valentinian III ve Giusta Grata Onoria'yı Tasvir Eden Bir Portre ile Birlikte (<https://www.chiamamicitta.it/> Erişim Tarihi: 14.06.2025).

Şekil 2; Ravenna’da Basılan Galla Placidia Solidus’u British Museum’da
(<https://www.thebyzantinelegacy.com/galla-mausoleum> (Erişim Tarihi: 14.06.2025)).

Şekil 3; Ravenna’daki Galla Placidia Mozolesi, (<https://www.thebyzantinelegacy.com/galla-mausoleum>
(Erişim Tarihi: 14.06.2025)).

Kaynakça

- Ammianus Marcellinus (2006), *The Chronicle of Marcellinus* (B. Croke, Çev. ve Yorum), Delphi.
- Atkinson, K. (2020), *Empress Galla Placidia and the Fall of the Roman Empire*, United States of America: McFarland & Company, Inc., Publishers.
- Barnes, T. D. (2001), 'Theodosian Code, G. Bowersock (Ed.) içinde, *Late Antiquity* (s. 671–685), Cambridge, MA: Cambridge University Press.
- Bury, J. B. (1923/2025), *History of the Later Roman Empire from the Death of Theodosius I to the Death of Justinian* (1. cilt, s. 246–249), Penelope Press.
- Bury, J. B. (1958), *History of the Later Roman Empire: From the Death of Theodosius I to the Death of Justinian* (1. cilt), New York: Dover Publications.
- Cotterill, F. (2023), *The Later Roman Empire: Crisis and Decline*, London: Routledge.
- Drinkwater, J. F. (1998), The Usurpers Constantine III (407–411) and Jovinus (411–413), J. F. Drinkwater & H. Elton (Ed.) içinde, *Fifth-Century Gaul: A Crisis of Identity?* (s. 220–237), Cambridge: Cambridge University Press.
- Dunn, G. D. (2020), Constantius III, Galla Placidia, and Libanius the Magician: Olympiodorus of Thebes and the reconstruction of imperial politics in Ravenna in 421, *Journal for Late Antique Religion and Culture*.
- Evagrius (2000), *The Ecclesiastical History of Evagrius Scholasticus* (1. cilt), Liverpool: Liverpool University Press.
- Fiorentini, M. (2022), Between Inaccuracy and Idealization: The *Concordia Fratrum* in Claudian’s Poems, N. Bruno vd. (Ed.) içinde, *The Limits of Exactitude* (s. 293–320), Berlin/Boston: De Gruyter.
- Galassi, F. M. (2016), The sudden death of Alaric I: A tale of malaria and lacking immunity, *European Journal of Internal Medicine*, 31, 84–87.
- Goldsworthy, A. (2010), *The Fall of the West: The Slow Death of the Roman Superpower*, London: Orion.
- Goodman, M. (2007), *Rome and Jerusalem: The Clash of Ancient Civilizations*, London: Penguin Books.
- Halsall, G. (2007), *Barbarian Migrations and the Roman West, 376–568*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Harries, J. (1999), *Imperial Rome AD 284 to 363: The New Empire*, Edinburgh: Edinburgh University Press.

- Heather, P. (2005), *The Fall of the Roman Empire: A New History of Rome and the Barbarians*, Oxford: Oxford University Press.
- Herrin, J. (2013), *Unrivalled Influence: Women and Empire in Byzantium*, New Jersey: Princeton University Press.
- Holmes, N. (2024), *Roma and Attila*, United Kingdom: Puttenham Press.
- Holum, K. (1982), *Theodosian Emperresses*, Berkeley: University of California Press.
- Honoré, T. (1998), *Law in the Crisis of Empire 379–455 AD: The Theodosian Dynasty and its Quaestors*, Oxford: Clarendon Press.
- Hornblower, S. & Spawforth, A. (Ed.) (2012), Stilicho, *Oxford Classical Dictionary* (4. baskı, s. 1444–1445), Oxford: Oxford University Press.
- Hughes, I. (2012), *Aetius: Attila's Nemesis*, England: Pen & Sword Military.
- John Malalas (1986), *The Chronicle of John Malalas* (E. Jeffreys, M. Jeffreys & R. Scott, Çev.), Melbourne: Australian Association for Byzantine Studies.
- Jordanes (2020), *Romana and Getica* (P. Van Nuffelen & L. Van Hoof, Çev.), Liverpool: Liverpool University Press.
- Karakuş, B. (2024), Roma Sarayı'nda Kadın Olmak: Güçlü Bir Örnek Augusta Honoria, Ş. Kocaman vd. (Ed.) içinde, *Kadının Öyküsü: Gelenekten Moderniteye Bir Yolculuk* (s. [sayfa aralığı]), İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Leonard, V. (2019), Galla Placidia as “Human Gold”: Hostages, Queenship and the Fall of Rome, *Gender & History*, 31(1), 146–162.
- Matthews, J. F. (1975), *Western Aristocracies and Imperial Court, A.D. 364–425* (s. 253–283), Oxford: Clarendon Press.
- Mathisen, R. W. (1990), Barbarian Officers in the Roman Army, D. Breeze (Ed.) içinde, *The Roman Army: Papers 1929–1986* (s. 181–192), Oxford: Oxbow Books.
- Mitchell, S. (2016), *Geç Roma İmparatorluğu Tarihi M.S. 284-641* (T. Kaçar, Çev.), Ankara: TTK Yayınları.
- Olympiodorus of Thebes, (t.y.), *Fragmenta*. Photius, Bibliotheca, cod. 80.

- Orosius, P. (1855–1856), *Historiarum Adversus Paganos Libri VII*, C. Zangemeister (Ed.), Leipzig: Teubner.
- Oost, S. J. van (1969), *Pax Romana: Or Peace and Conquest in Roman Strategy*, Berkeley: University of California Press.
- Pharr, C. (1952), *The Theodosian Code and Novels and the Sirmondian Constitutions*, Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Priskus (2020), *Attila ve Bizans Tarihi* (T. Kaçar, Çev.), İstanbul: Alfa Yayınları.
- Procopius. (1885), *Procopii Caesariensis opera omnia*, J. Haury & H. B. Dewing (Ed.), Leipzig: Teubner.
- Salisbury, J. E. (2015), *Rome’s Christian Empress: Galla Placidia Rules at the Twilight of the Empire*, Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Salzman, M. R. (2021), Responses to the Sack of Rome in 410, *The Falls of Rome: Crises, Resilience, and Resurgence in Late Antiquity* (s. 196–210), Cambridge: Cambridge University Press.
- Sivan, H. (2011), *Galla Placidia Augusta: Politics and Power in the Late Roman Empire*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sozomen. (1960), *Historia Ecclesiastica*. J. Bidez & G. C. Hansen (Ed.), Berlin: Akademie Verlag.
- Theodosiani, (1905), *Theodosiani libri XVI cum constitutionibus Sirmondianis et leges novellae ad Theodosianum pertinentes*, T. Mommsen & P. M. Meyer (Ed.), Berlin: Weidmann.
- Zosimus, (1982), *New History (Historia Nova)* R. T. Ridley (Trans.), Sydney: Australian Association for Byzantine Studies.
- Wolfram, H. (1997), *The Roman Empire and Its Germanic Peoples* (T. Dunlap, Çev.), Berkeley: University of California Press.
- ChiamamiCittà (n.d.), *ChiamamiCittà*, 14 Haziran 2025 tarihinde <https://www.chiamamicitta.it> adresinden alındı.
- The Byzantine Legacy (n.d.), *Mausoleum of Galla Placidia*, 14 Haziran 2025 tarihinde <https://www.thebyzantinelegacy.com/galla-mausoleum> adresinden alındı.